

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТИ ТЕШИЋ против Србије
(представке бр. 4678/07 и 50591/12)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

11. фебруар 2014. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима утврђеним у члану 44. став 2. Конвенције. Она може бити предмет редакторских промена.

У предмету Тешић против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење), на заседању Већа у саставу:

Guido Raimondi, *председник*

Işıl Karakaş,

Dragoljub Popović,

András Sajó,

Nebojša Vučinić,

Helen Keller,

Egidijus Kūris, *судије,*

и Stanley Naismith, *Section Registrar,*

секретар Одељења,

после већања на затвореној седници 21. јануара 2014. године,

изриче следећу пресуду, која је усвојена тог дана:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу две представке (бр. 4678/07 и 50591/12) против Србије које је Суду поднела, према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција“) српска држављанка, госпођа Софија Тешић (у даљем тексту: „подносиатељка представке“), 29. децембра 2006. године, односно 28. маја 2012. године.

2. Подносиатељку представке је заступао господин М. Додиг, адвокат из Темерина. Владу Србије (у даљем тексту: „Влада“) у почетку је заступао је њен бивши заступник господин С. Царић, а касније вршилац дужности заступника, госпођа Вања Родић.

3. Представке бр. 4678/07 и 50591/12 односе се на кривични и парнични поступак поводом клевете, које је против подносиатељке представке покренуо њен бивши адвокат, и на разне притужбе подносиатељке представке с тим у вези.

3. Представке су 11. децембра 2012. године достављене Влади.

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

4. Подносиатељка представке је рођена 1934. године и живи у Лединцу. У децембру 2006. године њена пензија износила је 6.568,30 српских динара, тј. приближно 80 евра.

5. Релевантне чињенице предмета, како су их странке изнеле, могу се сумирати на следећи начин.

А. Кривични поступак и други поступци с њим у вези

6. Општински суд у Новом Саду је 8. априла 2005. године, поступајући на основу приватне кривичне тужбе поднете 10. марта 2003. године, нашао да је подносиатељка представке крива за кривично дело клевете и осудио је казном затвора од шест месеци, условно на две године (видети став 35. у даљем тексту). Такође је нађено да је госпођа СН, новинар, крива за исто кривично дело и одређена јој је идентична казна.

7. Општински суд је, између осталог, констатовао да је 12. децембра 2002. године „Дневник“, дневне новине из Новог Сада, објавио чланак, који је припремила госпођа СН на основу информација добијених од подносиатељке представке, да је њен адвокат, господин НБ, намерно лоше заступао у парничном предмету. У чланку је изнето да је то касније потврђено кривичном пријавом новосадске полиције. Општински суд је описао да су тврдње подносиатељке представке и чланак очигледно без основа и да им је циљ искључиво да нанесу штету части и угледу господина НБ, веома угледног члана правне заједнице Новог Сада и бившег судије.

8. Окружни суд у Новом Саду је 11. јануара 2006. године по жалби потврдио ову пресуду и њено образложење. Подносиатељка представке је примила одлуку Окружног суда 19. јула 2006. године.

9. Подносиатељка представке је 16. августа 2006. године поднела захтев за понављање кривичног поступка.

10. После два одбијања, Општински суд је 29. јула 2009. године усвојио предлог подносиатељке представке и дозволио понављање поступка. Подносиатељка представке лично и један број сведока су поново саслушани и поново су прегледани бројни документи/списи, али су коначно, 25. марта 2011. године, и првобитна осуда и одређена казна потврђени у целини. Образложење Општинског суда је такође остало исто. У образложењу је, међутим, појашњено да је, иако је полиција заиста поднела кривичну пријаву против господина НБ 15. маја 2002. године, до 5. јула 2002. године Општинско јавно тужилаштво из Новог Сада обавестило подносиатељку представке да је њено формално одбацивање засновано на важећим роковима застаревања. Подносиатељка представке је после тога покушала да преузме кривично гоњење у предмету у својству супсидијарног тужиоца, што судови у крајњем исходу до 30. септембра 2004. године нису прихватили.

11. Апелациони суд из Новог Сада је 29. новембра 2011. године потврдио пресуду Општинског суда од 25. марта 2011. године. Одлука Апелационог суда је подносиоци представке достављена 21. децембра 2011. године.

12. Подносиоци представке је 19. јануара 2012. године поднела жалбу Уставном суду, жалећи се, између осталог, због исхода, правичности и дужине кривичног поступка, као и због наводне повреде њене слободе изражавања. Поступак по овој жалби је још у току.

Б. Парнични поступак и други поступци у вези са њим

13. Господин НБ је 19. децембра 2006. године поднео одвојену парничну тужбу за накнаду штете Општинском суду у Новом Саду, тврдећи да је претрпео душевну патњу због објављивања спорног чланка.

14. Општински суд је 31. јануара 2007. године делимично пресудио у корист господина НБ и наложио подносиоци представке да му исплати 300.000 динара на име накнаде штете, заједно са затезном каматом и трошковима у износу од 94.120 динара, тј. приближно 4.900 евра укупно.

15. У свом образложењу Општински суд је нашао: (а) да је подносиоци представке већ била осуђена због кривичног дела клевете (видети став 40. у даљем тексту); (б) пошто је размотрио професионално понашање господина НБ, да су њене тврдње јасно без основа; и (в) да је ово повредило част, углед и достојанство господина НБ и нанело му озбиљну душевну патњу (видети став 38. у даљем тексту).

16. Окружни суд у Новом Саду је 16. априла 2009. године одбио жалбу подносиоци представке, и тиме потврдио разлоге дате у првом степену. Подносиоци представке је примила одлуку Окружног суда 30. априла 2009. године.

17. Подносиоци представке није могла да уложи ревизију Врховном суду с обзиром на износ досуђене штете.

18. Подносиоци представке је 29. маја 2009. године стога поднела жалбу Уставном суду. Ова жалба је допуњена 21. новембра 2009. године, 27. јуна 2011. године и 25. новембра 2011. године. Подносиоци представке се жалила због повреде права на слободу изражавања, као и на правичност поступка. У вези са овим претходним, она се конкретно позвала на несразмерност износа досуђеног по основу накнаде штете, и цитирала релевантну праксу Суда у Стразбуру (као, на пример, *Tolstoy Miloslavsky protiv Уједињеног Краљевства*, 13. јул 1995. године, серија А број 316-В; и *Филиповић против Србије*, број 27935/05, 20. новембар 2007. године).

Подноситељка представке се, најзад, жалила због опасности по њен живот и здравље, како је описано у ставовима 30. и 31. у даљем тексту.

19. Подноситељка представке је 6. августа 2009. године затражила да Уставни суд наложи одлагање извршења против ње (видети ставове 25-29. у даљем тексту).

20. Општински суд је 9. децембра 2009. године одбацио захтев подноситељке представке за поновљање парничног поступка, а Виши суд у Новом Саду је 7. маја 2010. године потврдио ову одлуку по жалби.

21. Подноситељка представке је 27. априла 2011. године поново затражила да Уставни суд наложи одлагање наведеног извршења.

22. Уставни суд је 15. децембра 2011. године одбио уставну жалбу наводећи, између осталог, да су спорне одлуке донете у складу са законом, да су биле добро образложене, и да његова функција није да оцењује да ли је износ накнаде који је досуђен несразмеран. Уставни суд није поменуо притужбу подноситељке представке у вези са њеним здравственим стањем.

23. Изгледа да је подноситељка представке обавештена о овој одлуци дописом Уставног суда од 21. децембра 2011. године, а примила ју је најкасније до 23. априла 2012. године.

В. Извршни поступак

24. Господин НБ је 13. јула 2009. године поднео предлог за извршење пресуде од 31. јануара 2007. године Општинском суду у Новом Саду.

25. Општински суд је 14. јула 2009. године донео решење о извршењу којим је одређено да се две трећине пензије подноситељке представке преносе сваког месеца на банкарски рачун повериоца, док се суме досуђене овом другом у потпуности не исплате (видети ставове 41-43. у даљем тексту).

26. Наведена одбијања од месечних примања подноситељке представке почела су од 8. августа 2009. године.

27. У мају 2012. године месечна пензија подноситељке представке износила је 19.707 динара, приближно 170 евра. После одбијања, подноситељки представке остајало је приближно 60 евра за живот.

28. До 30. јуна 2013. године подноситељка представке исплатила је укупно 496.471,10 динара, тј. приближно 4.350 евра. С обзиром на доспелу и будућу камату, међутим, она би морала да настави са исплатама отприлике још две године (видети ставове 44-50. у даљем тексту).

Г. Здравствено стање подносиоце представке

29. Подносиоца представке је боловала од неколико болести, укључујући катаракте, прогресивну окуларну хипертензију, које су наводно довеле до потпуног губитка вида у левом оку, ангину пекторис и клиничку депресију. Пре неколико година јој је такође уграђен „пејсмејкер“, претрпела је мождани удар и била јој је потребна операција кука.

30. Подносиоца представке је тврдила да јој је потребно најмање 5.000 динара месечно за лекове, тј. приближно 44 евра, али да она више не може да приушти да их купује.

Д. Остале релевантне чињенице

31. У вези са истим чланком објављеним 12. децембра 2002. године, Општински суд у Новом Саду је 21. септембра 2006. године пресудио у корист господина НБ и наложио госпођи СН, листу „Дневник“ и Аутономној Покрајини Војводина (као оснивачу наведених новина) заједно да плате 300.000 динара на име накнаде претрпелене нематеријалне штете, заједно са затезном каматом и трошковима у износу од 55.600 динара, тј. приближно 4.120 евра укупно. Ову пресуду је по жалби потврдио Окружни суд у Новом Саду 13. децембра 2006. године.

32. Подносиоца представке је тврдила да јој је 13. априла 2013. године искључено снабдевање гасом због непрекидне немогућности да плати комуналне услуге.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО, КОМЕНТАРИ И ПРАКСА

А. Кривични закон Републике Србије из 1977. године (објављен у „Службеном гласнику Социјалистичке Републике Србије“ – „Сл. гласник СРС“ – бр. 26/77, 28/77, 43/77, 20/79, 24/84, 39/86, 51/87, 6/89 и 42/89, као и у „Службеном гласнику Републике Србије“ – „Сл. гласник РС“ – бр. 21/90, 16/90, 26/91, 75/91, 9/92, 49/92, 51/92, 23/93, 67/93, 47/94, 17/95, 44/98, 10/02, 11/02 и 80/02)

33. Релевантне одредбе овог Закона гласе како следи:

Члан 92.

„ Ко за другог износи или проноси штогод неистинито што може шкодити његовој части и угледу, казниће се новчаном казном или затвором до шест месеци.

Ако је дело из става 1 овог члана учињено путем штампе, радија, телевизије ...[или других средстава јавног информисања] ... или на јавном скупу, учинилац ће се казнити затвором до једне године...

Ако окривљени докаже истинитост свог тврђења или ако докаже да је имао основаног разлога да поверује у истинитост онога што је износио или проносио неће се казнити за клевету, али се може казнити за увреду ..., односно за омаловажавање пребацивањем за кривично дело ...

Ко за другог лажно износи или проноси да је учинио кривично дело за које се гони по службеној дужности казниће се за клевету иако је имао основаног разлога да поверује у истинитост оног што је износио или проносио, уколико изношење или проношење није учињено под условима из члана 96 став 2 овог закона. Истинитост чињенице да је неко учинио кривично дело за које се гони по службеној дужности може се доказати само правоснажном пресудом, а другим доказним средствима само ако гоњење или суђење није могуће или није дозвољено.“

Члан 96. ставови 1. и 2.

“...Неће се казнити ко се увредљиво изрази о другоме у научном, књижевном или уметничком делу, озбиљној критици, вршењу службене дужности, новинарског позива, политичке или друге друштвене делатности, одбрани неког права или при заштити оправданих интереса, ако из начина изражавања или других околности произилази да то није учињено у намери омаловажавања.

У случајевима из става 1 овог члана неће се казнити ко за другог износи или проноси да је учинио кривично дело за које се гони по службеној дужности иако не постоји правоснажна пресуда ако докаже да је имао основаног разлога да поверује у истинитост [ових притужби]...“

Б. Кривични закон Савезне Републике Југославије (објављен у „Службеном листу Социјалистичке Федеративне Републике Југославије“ – „Сл. лист СФРЈ“ – бр. 44/76, 46/77, 34/84, 37/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90, 45/90 и 54/90, као и у „Службеном листу Савезне Републике Југославије“ – „Сл. лист СРЈ“ – бр. 35/92, 16/93, 31/93, 37/93, 24/94 и 61/01)

34. Релевантне одредбе овог Закона гласе како следи:

Члан 4.

„На учиниоца кривичног дела примењује се закон који је важио у време извршења кривичног дела.

Ако је после извршења кривичног дела измењен закон, једном или више пута, примениће се закон који је блажи за учиниоца.“

Члан 51.

„... [С]врха условне осуде ... је да се казна ... за мање друштвено опасна дела, ... кад се може очекивати да ће упозорење уз претњу казне (условна осуда) ... довољно [утицати на учиниоца] да више врши [кривична дела].“

Члан 52. став 1.

„Условном осудом суд учиниоцу кривичног дела утврђује казну и истовремено одређује да се она неће извршити ако осуђени за време које одреди суд, а које не може бити краће од једне ни дуже од пет година (време проверавања)..., не учини ново кривично дело“

Члан 53. став 4.

„При одлучивању да ли ће изрећи условну осуду суд ће, водећи рачуна о сврси условне осуде, посебно узети у обзир личност учиниоца, његов ранији живот, његово понашање после извршеног кривичног дела, степен кривичне одговорности и друге околности под којима је дело учињено.“

Члан 54. ставови 1. и 2.

„Суд ће опозвати условну осуду ако осуђени у време проверавања учини још једно или више кривичних дела за која је иречена казна затвора од две године.

Ако осуђени у време проверавања учини једно или више кривичних дела за која је изречена казна затвора мања од две године или новчана казна, суд ће, пошто оцени све околности ..., а посебно сродност учињених кривичних дела... одлучити да ли ће опозвати условну осуду..“

Члан 93. став 2.

„Условна осуда брише се из казнене евиденције после једне године од кад је протекло време проверавања ако за то време осуђени не учини ново кривично дело.“

Члан 94. став 3.

„Кад је осуда брисана подаци о тој осуди се не дају, [осим] суду, јавном тужилаштву и органима унутрашњих послова у вези са кривичним поступком који се води против лица .... [у питању]...“

В. Касније кривично законодавство

35. Скупштина Србије је 2005. године усвојила нови Кривични законик. Он је објављен у „Сл. гласнику РС“, број 85/05, а ступио је на снагу 1. јануара 2006. године, чиме је престао да важи горе наведени законик. Нови Законик је предвиђао кривично дело клевете, чланом 171, али је предвиђао да се починиоцима може одредити само новчана казна, а не и казна затвора.

36. Кривични законик из 2005. године је измењен четири пута после тога. Коначно, изменама усвојеним 2012. године, које су

објављене у „Сл. гласнику РС“, број 121/12 и ступиле на снагу 1. јануара 2013. године, укинут је члан 171. Кривичног законика из 2005. године. Клевета је тако престала да буде кривично дело у правном систему Србије.

Г. Закон о облигационим односима (објављен у „Сл. листу СФРЈ“ – бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, као и у „Сл. листу СРЈ“ – број 31/93)

37. Према члановима 199. и 200, између осталог, свако ко је претрпео душевну патњу као последицу повреде части или угледа може, у зависности од њеног трајања и интензитета, поднети тужбу за новчану накнаду пред парничним судовима и, осим тога, тражити предузимање неких других радњи којима се „може“ пружити одговарајуће нематеријално задовољење.

38. Члан 200. став 2. прописује, између осталог, да када се одлучује о тачном износу накнаде која ће се досудити, судови морају да узму у обзир све релевантне околности. Постоји такође и дуготрајна домаћа судска пракса у смислу да судови морају бити обазриви да досуђена накнада не погодује тежњама усмереним ка профиту када је реч о захтевима за накнаду поднетим у вези са наводним повредама нечијег угледа (видети, на пример, одлуку Врховног суда Југославије, Веза 277/66).

Д. Закон о парничном поступку из 2004. године (објављен у „Сл. гласнику РС“, бр. 125/04 и 111/09)

39. Члан 13. прописује да је парнични суд везан правоснажном одлуком кривичног суда у вези са питањем да ли је кривично дело почињено, као и у вези с кривичном одговорношћу окривљеног лица. Ослобађајућа одлука, међутим, не искључује могућност парничне тужбе за накнаду штете, пошто су услови кривичне и парничне одговорности различити (видети *Коментар Закона о парничном поступку*, господин Светислав Р. Вуковић, Пословни биро, Београд, 2004, стр. 18).

Ђ. Закон о извршном поступку из 2004. године (објављен у „Сл. гласнику РС“, број 125/04)

40. Члан 156. став 1. прописује, између осталог, да се, у извршном поступку може задржати до две трећине дужникове пензије.

Е. Закон о извршењу и обезбеђењу из 2011. године (објављен у „Сл. гласнику РС“, бр. 31/11 и 99/11)

41. Члан 148. став 1. овог Закона, у релевантном делу, одговара суштини члана 156. став 1. Закона о извршном поступку из 2004. године.

42. Према члану 363. Закон о извршењу и обезбеђењу из 2011. године ступио је на снагу 18. септембра 2011. године, а према члану 358. став 1. сви извршни поступци у току завршавају се на основу овог новог Закона.

Ж. Закон о висини стопе затезне камате из 2001. године (објављен у „Сл. листу СРЈ“, број 9/01 и „Сл. гласнику РС“, број 31/11)

43. Члан 1. прописује да се затезна камата плаћа од датума доспећа признатог новчаног захтева до датума његовог измирења.

44. Члан 2. наводи да се та камата обрачунава на основу званичног индекса потрошачких цена плус додатних 0,5% месечно.

45. Члан 3. став 1. тачно утврђује начин израчунавања предметне камате.

З. Одлука Уставног суда ПУз- 82/09 од 12. јула 2012. године, објављена у „Сл. гласнику РС“, број 73/12

46. На основу ове одлуке и почев од 27. јула 2012. године, Уставни суд је укинуо начин обрачуна камате утврђен чланом 3. став 1. Закона о затезној камати из 2001. године.

И. Закон о затезној камати из 2012. године (објављен у „Сл. гласнику РС“, број 119/12)

47. Члан 2. прописује да се затезна камата плаћа од датума доспећа признатог новчаног захтева до датума његовог измирења.

48. Члан 3. наводи да се таква камата обрачунава годишње на основу референтне каматне стопе Народне банке Србије и увећава за осам процентних поена.

49. Овај Закон ступио је на снагу 25. децембра 2012. године чиме је Закон о затезној камати из 2001. године престао да важи.

ПРАВО

I. СПАЈАЊЕ ПРЕДСТАВКИ

50. Суд сматра да, у складу са Правилем 42 став 1. Пословника Суда, представке треба спојити с обзиром на сличну чињеничну и правну основу.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 10. КОНВЕНЦИЈЕ

51. Подносиатељка представке се жалила на основу члана 10. Конвенције због повреде њене слободе изражавања услед кривичне осуде, касније пресуде због клевете у парничном поступку донете против ње, а, такође, и услед начина извршења пресуде на домаћем нивоу које јој је проузроковало изузетне финансијске потешкоће, бројне здравствене проблеме и чак јој угрозило и живот. Подносиатељка представке се додатно позвала на чланове 3. и 8. Конвенције у овом контексту, као и на члан 1. Протокола број 1.

52. Као онај који правно квалификује чињенице сваког предмета пред њим (видети, на пример, *Akdeniz против Турске*, број 25165/94, став 88, 31. мај 2005. године), Суд сматра да би ову притужбу требало првенствено разматрати према члану 10. Конвенције, који, у релевантном делу, гласи како следи:

„1. Свако има право на слободу изражавања. Ово право укључује слободу поседовања сопственог мишљења, примања и саопштавања информација и идеја без мешања јавне власти и без обзира на границе...”

2. Пошто коришћење ових слобода повлачи за собом дужности и одговорности, оно се може подвргнути формалностима, условима, ограничењима или казнама прописаним законом и неопходним у демократском друштву ... ради ... заштите угледа или права других...”

A. Допуштеност

1. У вези са кривичним поступком

53. Влада је, између осталог, тврдила да се притужба подносиатељке представке у вези са кривичним предметом против ње мора одбацити због неисцрпености домаћих правних лекова, пошто је поступак о овом питању још у току пред Уставним судом (видети став 13. у горњем тексту).

54. Подносиатељка представке је подсетила да је представку (број 4678/07) поднела Суду 29. децембра 2006. године, када се уставна жалба још увек није сматрала делотворном.

55. Суд подсећа да је он доследно потврђивао да би уставну жалбу требало, у начелу, сматрати делотворном у оквиру значења члана 35. став 1. Конвенције у односу на представке поднете против Србије почев од 7. августа 2008. године (видети *Винчић и други против Србије*, број 44698/06 и друге, став 51, 1. децембар 2009. године; видети такође *Ракић и други против Србије*, број 47460/07 и друге, став 39, 5. октобар 2010. године, и *Хајнал против Србије*, број 36937/06, ставови 122 и 123, 19. јун 2012. године). Подразумева се, међутим, да све притужбе које се односе на накнадне чињенице, укључујући и поступке и/или одлуке, имају сопствене, „нове“ датуме подношења. Сама чињеница да се подносиатељка представке позвала на исти члан Конвенције у њеној представци није довољна да би касније притужбе у вези с тим чланом биле ваљане (видети, на пример, *Allan против Уједињеног Краљевства* (одлука), број 48539/99, 28. август 2001. године; и *Zervakis против Грчке* (одлука), број 64321/01, 17. октобар 2002. године).

56. С обзиром на горе наведено, Суд примећује да је првобитан кривични поступак покренут против подносиатељке представке престао да буде релевантан почев од 29. јула 2009. године, када је Општински суд усвојио предлог подносиатељке представке за понављање поступка (видети став 11. у горњем тексту). Каснији кривични поступак завршен је до 29. новембра 2011. године, значи после 7. августа 2008. године, а предмет пред Уставним судом је у току од 19. јануара 2012. године (видети ставове 12. и 13. у горњем тексту). У тим околностима, преостала притужба подносиатељке представке у вези са кривичним поступком после његовог поновног отварања је преурађена и мора се, као таква, одбацити према члану 35. ставови 1. и 4. Конвенције због неисцрпености домаћих правних лекова.

2. У вези са парничним и извршним поступком

57. Суд примећује да ова притужба није очигледно неоснована у смислу члана 35. став 3 (а) Конвенције. Он даље примећује да није недопуштена ни по било ком другом основу. Према томе, она се мора прогласити допуштеном.

Б. Основаност (у вези са парничним и извршним поступком)

1. Поднесци странака

58. Влада је признала да је слобода изражавања подносиатељке представке била ограничена. Ово ограничење је, међутим, било у складу са важећим домаћим законом и тежило је легитимном циљу заштите угледа других. Надлежни парнични судови су такође правилно проценили чињенице и на одговарајући начин применили

релевантне домаће законе. Тврдња подносиоце представке да је њен адвокат, господин НБ, намерно није правилно заступао у парничном предмету у току, је била чињенична тврдња која никада није била поткрепљена доказима. Ова тврдња, такође, није изнета у неком конструктивном друштвеном контексту, већ само као израз личног незадовољства подносиоце представке. Даље, господин НБ, као адвокат са праксом, није могао остати пасиван према таквим озбиљним тврдњама које су подривале саму његову егзистенцију. Најзад, Влада је тврдила да се ни износ који су парнични судови досудили господину НБ, који је у складу с накнадом штете досуђене у другим сличним случајевима, ни начин каснијег извршења не би могли сматрати несразмерним. Иако је, мора се признати, пензија подносиоце представке била мала, то је није могло ослободити обавезе да господину НБ исплати знатну штету коју му је нанела. У сваком случају, приближно једна трећина укупне суме главнице коју је подносиоца представке требало да исплати састојала се од трошкова које је господин НБ имао током парничног и извршног поступка.

59. Подносиоца представке је поново потврдила своју притужбу. Она је додала да је за чланак у новинама одговорна новинарка и да је она госпођи СН дала релевантне информације али да чланак уопште није видеала пре његовог објављивања. У сваком случају, остаје чињеница да господин НБ није адекватно заступао подносиоцу представке током поступка у питању. Парничне пресуде донете против подносиоце представке представљале су, према томе, у најбољем случају, несразмерно мешање у њену слободу изражавања, посебно имајући у виду одбитке од пензије одређене током извршног поступка и с обзиром на њено крајње тешко материјално и здравствено стање.

2. Оцена Суда

60. Слобода изражавања представља један од суштинских темеља демократског друштва и један од основних услова његовог напретка и самоиспуњења сваког појединца. Сходно ставу 2. члана 10, она важи не само за „информације“ или „идеје“ које се повољно примају или сматрају неувредљивим или не изазивају реакције, већ такође и за оне које вређају, шокирају или узнемиравају. То су захтеви плурализма, толеранције и отворености без којих нема „демократског друштва“. Као што је утврђено чланом 10, ова слобода подлеже изузецима, који се, међутим, морају строго тумачити, а потреба за ограничењима се мора убедљиво утврдити (видети, међу многим другим ауторитетима, *Mouvement raëlien suisse против Швајцарске* [ВВ], број 16354/06, став 48, ЕЦХР 2012 (изводи)). Штавише, члан 10. штити не само суштину изражених идеја и информација, већ и начин на који се оне преносе (видети, на пример, *Oberschlick против Аустрије* (број 1), 23. мај 1991. године, став 57, серија А број 204).

61. Суд је више пута утврдио право на изношење у доброј вери информација о питањима од јавног интереса, чак и када је то подразумевало штетне изјаве о приватним лицима (видети, уз одговарајуће измене, *Bladet Tromsø и Stensaas против Норвешке* [ВВ], број 21980/93, ЕЦХР 1999-III). Мора се, међутим, узети у обзир разлика између чињеничних тврдњи, са једне стране, и вредносних судова, са друге стране, пошто се постојање чињеница може доказати, док истина вредносних судова није подложна доказивању (видети, на пример, *Lingens против Аустрије*, пресуда од 8. јула 1986. године, став 46, серија А број 103; и *McVicar против Уједињеног Краљевства*, број 46311/99, став 83, ЕЦХР 2002-III).

62. Природа и озбиљност одређене санкције, као и „релевантност“ и „довољност“ образложења домаћих судова, су питања од посебне важности при оцењивању сразмерности мешања према члану 10. став 2. (видети *Филиповић*, цитиран у горњем тексту, став 55.). Износ сваке досуђене накнаде мора на исти начин „имати разумно сразмеран однос према ... претрпљеној ... повреди ...[угледа] ...“ од стране тужиоца у питању (видети *Tolstoy Miloslavsky*, цитиран у горњем тексту, став 49.; видети такође *Steel и Morris против Уједињеног Краљевства*, број 68416/01, став 96., ЕЦХР 2005, где је Суд утврдио да је “досуђена накнада штете ... иако релативно умерена према савременим стандардима ... [била] ... веома значајна у поређењу са скромним приходима и средствима ... подносилаца представке ...“ и, као таква, представљала повреду Конвенције).

63. Ако се вратимо на овај предмет, Суд примећује да су и правоснажна пресуда парничног суда донета против подносиоце представке и касније решење о извршењу без сумње представљали мешање у право подносиоце представке на слободу изражавања. Пошто су они били засновани на Закону о облигационим односима и важећим законима о извршном поступку, они су, међутим, такође били јасно „прописани законом“ у смислу члана 10. став 2. Конвенције (видети ставове 38. и 41-43. у горњем тексту). Најзад, предметна пресуда, као и решење о извршењу, донети су у тежњи ка легитимном циљу, наиме „ради заштите угледа“ другог лица. Оно што остаје да се реши, према томе, је да ли је мешање било „неопходно у демократском друштву“.

64. С тим у вези Суд примећује да је накнада штете заједно са трошковима досуђена против подносиоце представке износила приближно 4.900 евра и да је, као таква, била једнака укупном износу већем од шездесет месечних пензија подносиоце представке израчунатих на основу доступних информација од децембра 2006. године (видети ставове 15. и 5. у горњем тексту, тим редом; видети такође, *mutatis mutandis*, *Копривица против Црне Горе*, број 41158/09, ставови 73-75, 22. новембар 2011. године). Овај износ је такође био

веома сличан износу досуђеном у одвојеном парничном поступку у вези са истим питањем против, између осталог, „Дневника“ и Аутономне Покрајине Војводине, као два свакако финансијски јача правна лица (видети став 32 у горњем тексту).

65. Штавише, иако је тачно да је Општинско јавно тужилаштво у Новом Саду одбацило кривичну пријаву полиције против господина НБ, и да је подносиатељка представке обавештена о овом одбацивању због застарелости до 5. јула 2002. године (видети став 11. у горњем тексту), не може се рећи да је њена изјава у односу на њеног бившег заступника била само незаслужен лични напад. На крају крајева, полиција је јасно видела неку основаност у тим тврдњама, а супсидијарно гоњење од стране подносиатељке представке судови нису одбацили до 30. септембра 2004. године (исто), доста времена после објављивања спорног чланка 12. децембра 2002. године (видети, *mutatis mutandis*, *Konprivица*, цитиран у горњем тексту, став 67, *in fine*). Штавише, тврдња Владе да је јасно да је расправа о професионалном понашању адвоката који се активно бави адвокатуром питање које нема јавни значај је сама по себи сумњива, посебно имајући у виду улогу адвоката у прописном спровођењу поступка.

66. Најзад, али као најупечатљивије, Општински суд у Новом Саду је 14. јула 2009. године донео решење о извршењу на основу ког је требало да се две трећине пензије подносиатељке представке пренесу на банкарски рачун господина НБ сваког месеца, док му не буду у потпуности исплаћене све досуђене суме (видети став 26. у горњем тексту), све ово упркос томе да је члан 156. став 1. Закона о извршном поступку из 2004. године прописивао да се могу задржати до две трећине дужникове пензије, чиме је јасно остављен простор за уравнотеженији приступ (видети став 41. у горњем тексту). Наведена одбијања почела су од 8. августа 2009. године, а до 30. јуна 2013. године подносиатељка представке је укупно исплатила око 4.350 евра (видети ставове 27. и 29. у горњем тексту). Без обзира, имајући у виду доспелу и будућу камату, она ће морати да настави са исплатама још отприлике две године (видети став 29. у горњем тексту). У мају 2012. године месечна пензија подносиатељке представке износила је неких 170 евра. После одбијања, њој остаје још око 60 евра за живот и месечну куповину потребних лекова (видети став 28. у горњем тексту). Пошто је они коштају око 44 евра, како је изнела, а Влада никада није оспорила ову тврдњу, она више не може да их купује (видети став 31. у горњем тексту). Ово је према мишљењу Суда посебно незгодна ситуација за старије лице које болује од неколико озбиљних болести (видети став 30. у горњем тексту).

67. С обзиром на горе наведено, Суд налази да мешање у питању није било неопходно у демократском друштву. Према томе, дошло је до повреде члана 10. Конвенције.

68. С обзиром на овакав став, Суд даље сматра да такође није неопходно да се посебно разматра допуштеност или основаност у суштини идентичних притужби подносиоце представке на основу чланова 3. и 8. Конвенције и члана 1. Протокола број 1.

III. НАВОДНЕ ПОВРЕДЕ ЧЛАНА 6. СТАВ 1. КОНВЕНЦИЈЕ

69. Према члану 6. став 1. Конвенције, подносиоца представке се притуживала због правичности и дужине кривичног поступка пре и после његовог понављања, правичности и дужине парничног поступка због клевете, и дужине поступка пред Уставним судом покренутог 29. маја 2009. године.

70. Члан 6. став 1, у релевантном делу, гласи како следи:

„Свако, током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама или о кривичној оптужби против њега, има право на правичну ... расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом, образованим на основу закона...“

71. Влада је оспорила допуштеност, укључујући и по основу неисцрпености домаћих правних лекова, и основаност горе наведених повреда.

А. Оцена Суда у вези са кривичним поступком (тј. притужбе из представке број 4678/07 поднете 29. децембра 2006. године)

72. Као што је већ констатовано у горњем тексту, Суд је мишљења да је првобитни кривични поступак покренут против подносиоце представке престао да буде релевантан почев од 29. јула 2009. године, када је Општински суд дозволио његово поновљање (видети ставове 57. и 11. у горњем тексту, тим редом). Притужбе подносиоце представке у вези са правичношћу су, према томе, очигледно неосноване и морају се, као такве, одбацити у складу са чланом 35. ставови 3 (а) и 4. Конвенције.

73. У вези са дужином кривичног поступка пре његовог понављања, Суд примећује да је Конвенција ступила на снагу у односу на Србију 3. марта 2004. године и да је до 19. јула 2006. године овај поступак окончан (видети став 9. у горњем тексту; видети такође *Eckle против Немачке*, 15. јул 1982. године, став 84, серија А број 51). Предмет у питању је, према томе трајао отприлике две године и четири месеца у оквиру надлежности Суда *ratione temporis*, у ком периоду су оптужбе против подносиоце представке разматране у два степена. Произлази да је ова притужба такође очигледно неоснована и да се мора одбацити у складу са чланом 35. ставови 3 (а) и 4. Конвенције.

74. Ако се, најзад, вратимо на питање правичности и дужине кривичног поступка после његовог поновног покретања, а из разлога

који су већ објашњени у ставовима 56. и 57. у горњем тексту, Суд сматра да је овај део представке преурањен (видети став 13. у горњем тексту). Он се, према томе, мора одбацити према члану 35. ставови 1. и 4. Конвенције због неисцрпености домаћих правних лекова.

Б. Оцена Суда у вези са парничним и уставним поступком (тј. притужбе из представке број 50591/12 поднете 28. маја 2012. године)

75. Суд примећује да се подносиатељка представке није никада конкретно притуживала пред Уставним судом због дужине парничног поступка због клевете (видети став 19. у горњем тексту). Ова притужба се, према томе, посебно имајући у виду датум њеног подношења, мора одбацити на основу члана 35. ставови 1. и 4. Конвенције због неисцрпености домаћих правних лекова (видети *Винчић*, цитиран у горњем тексту, став 51; видети такође став 56. у горњем тексту).

76. У вези са дужином поступка пред Уставним судом, подсећа се да се оправданост овог поступка мора ценити у светлу посебних околности предмета, посебно имајући у виду његову сложеност, понашање странака, и важност предметних питања за подносиатељку представке (видети, на пример, *Шикић против Хрватске*, број 9143/08, став 35, 15. јул 2010. године). Даље се подразумева да је због улоге заштитника Устава, за Уставни суд посебно неопходно да понекад узме у обзир и друге ствари, а не само пуки хронолошки редослед према коме се предмети уносе на списак, као што је природа предмета и његов значај у политичком и друштвеном смислу (видети *Šikić против Хрватске*, број 9143/08, став 37., 15. јул 2010. године). Ако се вратимо на предметно питање, Суд примећује да је спорни поступак покренут 29. маја 2009. године (видети став 19. у горњем тексту). Нешто после две и по године, 21. децембра 2011. године, подносиатељка представке је обавештена о усвајању одлуке у њеном предмету, иако изгледа да јој је сама одлука достављена до 23. априла 2012. године (видети став 24. у горњем тексту). Најзад, уставна жалба подносиатељке представке имала је одређену сложеност, а сама подносиатељка представке је више пута допунила првобитну уставну жалбу додатним поднесцима (видети ставове 19, 20. и 22. у горњем тексту). У таквим околностима, с обзиром да је односни парнични поступак због клевете трајао приближно две године и четири месеца (видети ставове 14-17. у горњем тексту) и упркос годинама подносиатељке представке и озбиљности предметног питања за њу, Суд може само да одбаци ову притужбу као очигледно неосновану у складу са чланом 35. ставови 3 (а) и 4. Конвенције (упоредити по сличности и разлици са, на пример, *Nikolas против Хрватске*, број 17117/06, став 17, 10. јул 2008. године, *Butković против Хрватске*, број 32264/03, став

27, 24. мај 2007. године, и *Šikić*, цитиран у горњем тексту, став 37, где је Суд нашао повреде захтева разумног рока садржаног у члану 6. став 1. Конвенције у хитним случајевима у вези са радним и стамбеним споровима; уставни поступци у њима су трајали отприлике три године и четири месеца, три године и шест месеци, односно три године и девет месеци, и с обзиром на претходни парнични поступак трајали су у глобалу отприлике седам година, шест и по година, односно пет година у оквиру надлежности Суда *ratione temporis*).

IV. ОБАВЕЗЕ ПРЕМА ЧЛАНУ 34. КОНВЕНЦИЈЕ

77. Подносиатељка представке је приметила да њен бивши адвокат, који ју је заступао пред Судом пре господина Додига, два пута није добио преписку Суда упућену на његову канцеларију. Подносиатељка представке је тврдила да је Тужена држава имала све разлоге да учествује у овом мешању, надајући се да би Суд закључио да је она изгубила интерес за представку у Стразбуру.

78. С тим у вези Влада није дала никакав коментар.

79. Члан 34 . Конвенције прописује следеће:

„Суд може да прима представке од сваког лица, невладине организације или групе лица који тврде да су жртве повреде права установљених Конвенцијом или протоколима уз њу, учињене од стране неке Високе стране уговорнице. Високе стране уговорнице обавезују се да ни на који начин не ометају делотворно вршење овог права.“

80. Према пракси Суда, притужба према члану 34. Конвенције не покреће никакво питање допуштености према Конвенцији (видети *Cooke против Аустрије*, број [25878/94](#), став 46, 8. фебруар 2000. године; и *Ergi против Турске*, пресуда од 28. јула 1998. године, став 105, *Извештаји* 1998-IV).

81. Суд примећује да члан 34. Конвенције држави уговорници одређује обавезу да не омета право појединца да делотворно поднесе представку и води поступак пред Судом. Иако је одређена обавеза процесне природе и разликује се од материјалних права утврђених Конвенцијом и Протоколима, из саме суштине овог процесног права произлази да појединци имају могућност да се жале због повреда овог права у поступку у вези с Конвенцијом (видети *Manoussos против Чешке Републике и Немачке* (одлука), број 46468/99, 9. јул 2002. године).

82. За успешан рад система појединачне представке установљеног чланом 34. од највеће је важности да подносиоци представке буду у могућности да слободно комуницирају са Судом без излагања било каквој врсти притиска од стране власти да повуку или измене своје притужбе. У овом контексту, „притисак“ обухвата не само непосредну

принуду и флагрантна дела заплашивања, већ и друга посредна непримерена дела или контакте осмишљене за одвраћање или обесхрабривање подносилаца представки да употребе правни лек према Конвенцији. Питање да ли контакти између власти и подносиоца представке представљају неприхватљива понашања са становишта члана 34. морају се утврдити у светлу посебних околности (исто).

83. Ако се вратимо на овај предмет, Суд налази да не постоји довољна чињенична основа да закључи да су се органи Тужене државе на било који начин мешали у право подносиоце представке на појединачну представку, чиме се констатује да Суд не може да нагађа ко се могао умешати у преписку упућену бившем заступнику подносиоце представке и у ком контексту (видети, уз одговарајуће измене, *Јухас Ђурић против Србије*, број 48155/06, став 75, 7. јун 2011. године).

84. С обзиром на горе наведено, Суд налази да је Тужена држава поштовала своје обавезе према члану 34. Конвенције.

V. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

85. Члан 41. Конвенције предвиђа:

„Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци.“

A. Захтев за накнаду штете

86. Подносиоца представке је тражила 77.000 евра и 7.000 евра на име накнаде материјалне, односно нематеријалне штете.

87. Влада је те захтеве оспорила.

88. Процењујући на основу правичности, како се захтева чланом 41. Конвенције, Суд подносиоци представке досуђује 6.000 евра на име нематеријалне штете коју је претрпела као последицу повреде њених права зајемчених чланом 10. Конвенције.

89. У вези са накнадом материјалне штете, Суд примећује да је у мају 2012. године месечна пензија подносиоце представке износила отприлике 170 евра. После одбитака, подносиоци представке је остајало неких 60 евра за живот. Даље, до 30. јуна 2013. године подносиоца представке је укупно исплатила отприлике 4.350 евра кроз извршни поступак. Међутим, с обзиром на доспелу и будућу камату, она ће морати да настави са исплатама још отприлике две године, и да плати додатних 2.000 евра. У тим околностима, пошто је већ утврдио да је наведено мешање несразмерно у смислу члана 10. Конвенције и без нагађања колики је тачно износ штете и трошкова, заједно са каматом, који би могао бити адекватан, Суд сматра да је

оправдано да подносиоци представке досуди додатну суму од 5.500 евра за претрпљену материјалну штету.

Б. Трошкови

90. Подносиоци представке је такође тражила укупно 2.736 евра за трошкове пред домаћим судовима, као и за трошкове настале пред Судом.

91. Влада је оспорила овај захтев.

92. Према пракси Суда, подносилац представке има право на накнаду трошкова само у оној мери у којој се докаже да су заиста и неопходно настали и да су, такође, разумни у погледу износа. У конкретном предмету, на основу докумената које поседује и горе наведених критеријума, Суд сматра да је оправдано да се досуди износ од 2.200 евра ради покрића трошкова по свим ставкама.

В. Затезна камата

94. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД

1. *Одлучује*, једногласно да представке споји;
2. *Проглашава*, једногласно, притужбе према члану 10. Конвенције, у вези са парничним и извршним поступком, допуштеним;
3. *Проглашава*, једногласно, притужбе према члану 10, у вези са кривичним поступком, и члану 6. став 1. Конвенције недопуштеним;
4. *Утврђује*, гласовима 6 према 1, да је дошло до повреде члана 10. Конвенције у вези са парничним и извршним поступком;
5. *Утврђује*, једногласно, да није неопходно да се посебно разматрају притужбе према члановима 3. и 8. Конвенције и члану 1. Протокола број 1;
6. *Утврђује*, једногласно, да је Тужена држава поштовала своје обавезе према члану 34. Конвенције;

7. *Утврђује*, гласовима 6 према 1,

(а) да Тужена држава треба да исплати подносиоцима представке, у року од три месеца од датума када ова пресуда постане правоснажна, у складу са чланом 44. став 2. Конвенције, следеће износе, који ће се претворити у националну валуту Тужене државе по курсу важећем на дан исплате:

- (i) 5.500 евра (пет хиљада пет стотина евра), плус порез који се може наплатити, на име материјалне штете;
- (ii) 6.000 евра (шест хиљада евра), плус порез који се може наплатити, на име нематеријалне штете;
- (iii) 2.200 (две хиљаде две стотине евра), плус порез који се од њих може наплатити, на име трошкова;

(б) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на горе наведени износ по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централне банке уз додатак од три процентна поена;

8. *Одбија*, једногласно, преостали део захтева подносиоцима представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском, и достављено у писаној форми дана 11. фебруара 2014. године, према Правилу 77 ст. 2. и 3. Пословника Суда.

Stanley Naismith

Секретар

У складу са чланом 45. став 2. Конвенције и Правилу 74 став 2.

Пословника Суда, посебно мишљење судије Сајо је приложено уз ову пресуду.

Guido Raimondi

Председник

Г. Р. А.

С. Х. Н.

ИЗДВОЈЕНО ИШЉЕЊЕ СУДИЈЕ SAJÓ

Жао ми је што не могу да се сложим са већином да је дошло до повреде члана 10. Конвенције у овом предмету. Моји разлози су следећи.

У конкретном предмету домаћи судови су утврдили да је подносиатеља представке крива за клевету и осудили су је казном затвора од шест месеци, условно на две године. Поступак по њеној жалби још је у току пред Уставним судом. Без обзира какве су биле њене тврдње против адвоката, и без обзира шта неко мисли о затворским казнама у предметима у вези са клеветом (решење које је Србија у међувремену напустила), казна указује да је прекршај морао бити озбиљан. Овај предмет односи се на губитак предмета подносиатељке представке у парничном поступку на основу истих чињеница.

Конкретно, предмет укључује мешање у слободу изражавања подносиатељке представке. Домаћи судови су утврдили да је ограничење њене слободе изражавања служило легитимном циљу заштите угледа, у складу са чланом 10. став 2. Конвенције. Ја лично се слажем са методологијом коју је Суд применио у овом предмету, наиме да је ограничење слободе изражавања питање које треба разматрати само у оквиру четири аспекта члана 10, и да је мешање у слободу изражавања питање сразмерности у оквиру тог члана (видети *Karakó против Мађарске*, број 39311/05, 28. април 2009. године). Велико веће је, међутим, недавно, приликом утврђивања сукоба између права на углед (приватни живот) и слободе говора, утврдило да

„исход представке не би требало, у принципу, да варира у односу на то да ли је она поднета Суду према члану 10. Конвенције од стране издавача који је објавио увредљив чланак или према члану 8. Конвенције од стране лица које је било предмет тог чланка. Заиста, начелно, ова права заслужују једнако поштовање.“
(*Axel Springer AG против Немачке* [BB], број 39954/08, став 87, 7. фебруар 2012. године)

У конкретном предмету, сукоб права подносиатељке представке на слободу изражавања и права на приватни живот клеветаног адвоката захтева одмеравање:

„Када одмеравање између ових права предузимају национални органи у складу са критеријумима утврђеним праксом Суда, Суд би тражио јаке разлоге да свој став замени ставом домаћих судова.“ (исто, став 88)

Без обзира на изабрану методологију, постоје одређени елементи у околностима у вези са предметним изјавама који утичу на одмеравање или одређују ниво разматрања у сврху анализе сразмерности. То су, између осталих фактора, положај наводно клеветане особе (јавна личност), функција говорника (функција заштитника друштва), природа расправе (говор о питањима од јавног интереса), истинитост

датих изјава, и да ли су дате у доброј вери (видети, међу многим другим ауторитетима, *Axel Springer AG*, цитиран у горњем тексту). У овом предмету не постоји ниједан од ових елемената: овде је подносиатеља представке вољно и активно изнела пред јавност чињенично нетачну, клеветничку изјаву за коју је било вероватно да би могла да има озбиљне последице за клеветану особу (наиме, искључење из адвокатске коморе). Позивање Суда на постојање истраге после притужби подносиатељке представке против адвоката не може се сматрати назнаком било какве истине у наводима: када се нека ствар пријави властима, оне морају да поступају озбиљно по пријави. Резултат истраге је оно што је битно: у овом предмету, с обзиром на заинтересованост клеветаног адвоката да заштити свој углед, досуђена накнада није била ни неразумна ни несразмерна. Приватни интерес у изражавању личног незадовољства саопштавањем лажних чињеничних навода широкој јавности није питање које Конвенција штити. Вероватно је представка требало да буде одбачена због злоупотребе права на појединачну представку.

Суд такође ни не тврди да је интерес за слободу говора овде заиста погођен. Суд уводи нови елемент у анализу сразмерности, наиме искључиво ослањање на наводну озбиљност одређене санкције у парничном поступку. Другим речима, члан 10. је примењен у потпуном одсуству интереса за слободу изражавања. Тачно је да Суд тврди да се изјава у питању не може сматрати само незаслуженим личним нападом, пошто је видео да захтев подносиатељке представке за преузимање приватног гоњења није одбачен неко време (видети став 66. пресуде). Довољно је рећи, међутим, да се пријава није односила на спорну изјаву и да је била недозвољена због застарелости, а кашњење се никако не може сматрати назнаком чињеничне исправности тврдње. Исто тако, имам потешкоћа са праћењем другог аргумента који је Суд истакао, наиме да постоји присуство елемента јавног интереса, с обзиром на улогу адвоката у одговарајућем спровођењу поступка. Ова неспорна истина се овде не може сматрати истином од важности, пошто се изјава односила на личну увреду. У овом случају рад адвоката се не може приписати држави; адвокат је поступао у оквиру традиционалног односа клијент-адвокат без утицаја на јавни интерес у правилном спровођењу поступка.

Сматрам да накнаду штете у облигационом праву (у оној мери у којој накнада штете није неоправдано повезана са проузрокованом повредом) не би требало мерити узимањем у обзир наводних финансијских потешкоћа стране која је изазвала повреду. Слобода изражавања повлачи за собом одговорности, а те одговорности се не могу разликовати на основу егзистенцијалних потешкоћа које погађају говорника. Сиромаштво не може бити изговор за неодговорну приватну повреду. Штавише, држава се не може сматрати одговорном

за накнаду материјалних губитака сиромашних људи када они изазову повреду, посебно када није реч о вредностима слободе изражавања.

Штавише, овде примењен приступ изгледа да је утицао на равнотежу између права у питању на штету угледа и приватног живота. Појединац ће добити правичну накнаду само ако постоји дубоки џеп за накнаду том појединцу. Ову логику је тешко прилагодити основама савременог облигационог права, које се заснива на претпоставци да се проузрокована штета мора исправити, без обзира на статус умешаних страна. Људи имају право да њихов углед буде заштићен на равноправној основи. Домаће право је заиста предвиђало накнаду штете у ратама, и према томе елемент „милости“ или еластичности који је одражавао личне потешкоће подносиоце представке овде постоји. Домаћи судови су применили дискреционо право одобрено законом. Није на међународном суду за људска права да разматра правичност ових законитих дискреционих овлашћења.

Суд се ослања на предмет *Tolstoy Miloslavsky против Уједињеног Краљевства* (13. јул 1995. године, серија А број 316-Б). У том предмету, подносилац представке и Комисија били су мишљења да је износ досуђене накнаде – 1.5 милион фунти стерлинга (ГБП) – био несразмеран легитимном циљу заштите угледа или права Лорда Алдингтона (исто, став 46). У том предмету Суд је нашао да према Конвенцији, накнада штете због клевете мора имати разуман однос сразмерности у односу на претрпљену повреду угледа (исто, став 49). Ово начело није оспорено у предметној пресуди; разматрања у вези са претрпљеном повредом угледа су другачија од наводних финансијских потешкоћа које исплата накнаде штете проузрокује лицу које клевета другога.

Тачно је да је образложење слично образложењу у конкретном предмету усвојено у случају *Копривица против Црне Горе* (број 41158/09, 22. новембар 2011. године), цитираном у пресуди. Тај предмет се односио на чињенично нетачне новинарске информације о једном питању од највећег јавног интереса, а остало је неодлучено у ком обиму је подносилац представке био у стању да докаже своје тврдње на домаћем суду. Не би било прикладно да се нагађа у овом издвојеном мишљењу о постојању додатних разлога за утврђивање повреде у том случају. Довољно је рећи да су претеране казне одређене новинару имале јасан обесхрабрујући утицај на прикупљање новости, и није само егзистенцијални проблем проузрокован одлуком домаћих судова оправдао утврђивање повреде.

Желео бих да наведем још један извор на који се Суд ослонио у свом образложењу. *Steel и Morris против Уједињеног Краљевства* (број 68416/01, став 96, ЕЦХР 2005-II) садржи следећи пасус:

“... Суд сматра да је могуће да величина накнаде штете одређена двојици подносилаца представке такође није постигла праву равнотежу. Према

Конвенцији, одлука о накнади штете због клевете мора имати разуман однос сразмерности у односу на претрпљену повреду угледа (видети *Tolstoy Miloslavsky против Уједињеног Краљевства* [цитиран у горњем тексту,] став 49.). Суд примећује да су, с једне стране, износи коначно досуђени у овом предмету (ГБП 36.000 у случају првог подносиоца представке и ГБП 40.000 у случају другог подносиоца представке), иако релативно умерени према савременим стандардима у случајевима клевете у Енглеској и Велсу, били веома значајни у поређењу са скромним примањима и средствима двојице подносилаца представке. Иако прихватајући, с друге стране, да су изјаве у проспекту, за које је утврђено да нису тачне, садржале озбиљне наводе, Суд примећује да тужиоци не само да нису били велика и моћна предузећа, већ да се, у складу са начелима енглеског права, од њих није ни тражило, а они то нису ни учинили, да утврде да су заправо претрпели неки финансијски губитак као последицу објављивања „неколико хиљада примерака проспеката за које је поступајући судија утврдио да су дистрибуирани.“

У горњем тексту сам навео да се предмет *Tolstoy Miloslavsky* односио на сразмерност накнаде претрпљеној повреди, и да је с тим у вези разматрање положаја тужених *non sequitur*. Аргумент из предмета *Tolstoy Miloslavsky*, како је примењен у предмету *Steel u Morris* ипак изгледа да не представља *non sequitur*, али то није изражавање начела: оно што је битно за Суд је да правна лица као тужиоци нису показали да су претрпели било какав финансијски губитак. Од већег је интереса да су се проспекти дистрибуирани у том случају односили на питање од јавног интереса, и да је дошло до повреде члана 6. која је имала утицаја на заштиту слободе изражавања.

Разумем да подносиатељка представке у конкретном случају може бити у веома тешкој ситуацији због дуга који је направила, и да је њено здравствено стање озбиљно. У суштини, њен захтев представља наводно лишавање имовине (односно пензије), чиме јој је здравље угрожено. Ово може изузетно спадати у оквир члана 1. Протокола број 1. Мени, међутим, изгледа да је лишавање имовине било легитимно, да је служило јавном интересу (извршење одлуке о одговорности за проузроковану штету) и да није било несразмерно том циљу. Разматрања на бази правичности изгледа да не играју неку улогу у судској пракси овог Суда, ван концепта „појединачног и претераног терета“, чак и под претпоставком да је овај случај подразумевао питање имовине.